

FAMILIA BOIERILOR MAGHERI

ÎN ISTORIA GORJULUI

*Motto: „Istoria este cea dintâi carte a unei nații.
Într-însa ea își vede trecutul, prezentul și viitorul.” (Nicolae Bălcescu)*

prof. Cornel Șomâcu

Magherii sau Maghierii reprezintă pentru România o familie istorică care a influențat secole de-a rândul istoria acestei nații. După cum o să vedem în rândurile care urmează, arborele genealogic al acestei familii poate fi urmărit, cu mari dificultăți, până la jumătatea secolului al XVII-lea, atunci când o parte dintre ei au părăsit Ardealul, stabilindu-se pe meleagurile Gorjului. Putem să spunem fără teama de a greși că ramura olteană a familiei și-a pus amprenta asupra istoriei acestui popor.

Avem practic de-a face cu două familii care se trag din aceeași rădăcină, satul Vidra din comuna Vârfuri din județul Arad. Chiar dacă ne vom referi la ramura olteană(gorjeană) în amănunt, trebuie să remarcăm și pe reprezentanții ramurii ardelenene care s-au remarcat cu adevărat Andrei Magieru-episcop al Aradului în perioada interbelică și profesorul universitar Traian Mager.

Dinspre Vidra Hălmagiului au venit Magherii în județul Gorj și unde îi găsim atestați în 1665 în satul Călnic de pe malurile Gilortului. Astfel dintr-un act datat 14 octombrie 1665 aflăm că în cătunul Călnic al satului Bârzeiul de Gilort, din actualul județ Gorj, un anume Vlad Măgheriu și nepotul său Petru, ce "i să zice acum Fleșeariu" (care întemeiază familia de moșneni Fleșeariu), străini de moșnenii zonei, ce cumpără toată partea de moștenire a unui Ion Toboșeariu. De ce au emigrat Magherii spre Oltenia? Deși nu avem informații foarte precise în acest sens, momentul migrării se pare că este legat de domnia și luptele pe care le-a purtat Gheorghe Rakoczi al II-lea cu turcii. Magherii vor fi siliți să plece ca urmare a persecuțiilor declanșate de principele Mihai Apafi(1660-1690) în Transilvania împotriva sprijinitorilor lui Rakoczi. Magherii făceau parte din nobilimea mică, dețineau proprietăți și aveau dreptul la pecete proprie.

Dascălul și istoricul Alexandru Ștefulescu este primul care ne dă informații la începutul secolului al XX-lea despre originea transilvăneană a Magherilor, care ar fi

plecat din Ardeal „din cauza persecuțiilor ungurești”. Ștefulescu lansa chiar o presupunere că satul Magherești din comuna Săcelu din județul Gorj „și-ar fi luat numele de la un MAGHERU din această familie, care ar fi locuit odinioară pe acolo. Aceasta, dacă s-ar adevăra s-ar fi întâmplat prin secolul al XVII-lea”. Presupunerea nu s-a adevărat, și în prezent existând în satul respectiv familii cu numele „Magherescu” dar nu „Magheru”. Interesant rămâne însă un alt fapt, în zona respectivă Magherii au avut proprietăți la Bobu, Bengești, Bumbesti-Pițic, zona Câmpu Mare.

1. I. Așezarea în Gorj

Sosirea Magherilor în județul Gorj și atestarea lor la 14 octombrie 1665 la Bârzeiu de Gilort a fost precedată de o încercare de așezare în localitatea Zorlești. Aceasta nu s-a produs într-un final deoarece moșnenii de acolo i-au împiedicat să cumpere pământ în zonă. Mai târziu, Magherii vor fi acceptați ca oameni ai locului și vor avea pământuri la Zorlești și alte localități din aceeași regiune.

Așa au ajuns Magherii în satul Bârzeiu de Gilort din actuala comună Albeni. În afara lui Vlad și a soției sale Lupa(Lupșa), va mai veni în Gorj, așa cum s-a văzut, și un nepot al său, Pătru zis Fleșeriu, care va avea și moștenitori. Profesorului Ion Magheru îi datorăm publicarea unui zăpis din 14 octombrie 1714(1665) prin care Ion Toboșariu din Călnic își vinde partea de moșie lui Vlad Măgheriu și nepotului acestuia, Pătru zis Fleșariu. Vânzătorul spunea că „m-am tocmit cu acești mai sus numiți și am vândut toată partea mea de moșie din otaru Clănicului(Călnicului)”. Trebuie subliniat că Ion Toboșariu respectase obiceiurile vremii de a oferi moșia mai întâi rudelor sale, celorlalți moșneni, și apoi a vândut-o Magherilor. Informațiile sunt sărace despre Vlad Măgheriu și urmașii săi imediați, îl aflăm totuși pomenit într-un document al domnului Constantin Brâncoveanu în care este amintit atât Vlad Măgheriu cât și fiul său Constantin.

Abia în secolul al XVIII-lea vom avea amănunte despre Magheri când se vor confrunța cu boierii Bengești pentru pământurile de la Bârzeiu. Bengeștii stăpâneau satul Cojani și au trecut și peste apa Gilortului unde au dat de Magheri. Cazul va ajunge în atenția domniei, domnitorul Constantin Mavrocordat dispunând ispravnicului de Gorj cercetarea pricinii. Cazul va fi cercetat de o comisie de boieri hotarnici condusă de ispravnicul plășii Gilortului, boiernașul Dumitrașcu Crăsnaru. Cei patru boieri hotarnici au despărțit posesiunile clucerului Gheorghe Bengescu de

cele ale moșnenilor din Bârzeiu care se întindeau „pân-în hotarul Măghearilor” din Călnic. De la jumătatea secolului al XVIII-lea îi întâlnim pe Magheri la Bârzeiu de Gilort și în toată zona pentru o lungă perioadă de timp.

Există mai multe documente care ne confirmă aceste lucruri, multe publicate în „Gorjanul” interbelic. Astfel, la 2 august 1765 înregistrăm cartea domnitorului Ștefan Racoviță(1764-1765) „către dumnealui ispravnicul ot sud Gorj prin care îi poruncește să numească șease boieri din partea moșnenilor Ștefănești care să ia parte la hotărnicia moșnenilor Bârzeieni”.

1. II. Protopopul Ion Măgheriu

Primul reprezentant al acestei familii care s-a remarcat cu adevărat a fost Ion Măgheriu, bunicul generalului Gheorghe Magheru. Acesta era simplu preot la Bârzeiu în momentul când a început să strângă avere, o mică danie a unchiului său Ion Fleșeariu primită la 5 decembrie 1757. La cei doi stânjeni de moșie în „hotarul Măghearilor din partea Fleșearilor”, Ion Măgheariu va cumpăra de la un alt unchi, Radu Măgheriu, o altă proprietate în 1760. Potrivit zapisului „Radului Măgheriu din anul 7268(1760)”, reținem că „Însă(adică) di peste toot hotarul partea mea despre frații mei: a cincea parte den câmp, din pădure, di(n) apă, din săliștea satului cu pomi, să fi(e) lui moșie, lui, copiilor lui, nepoților, strănepoți(lor), câți Dumn(e)zeu le va dărui. S-o stăpânească cu pace în veacu fiindcă i-am vândut-o de a mea bun voe și cu știrea fraților miei și a ficiilor mie(i) și a nepoților miei...”. Pe lângă farmecul limbajului de epocă și formulelor tradiționale, remarcăm că această achiziție a protopopului se făcea cu respectarea dreptului de protimisis al rudelor și vecinilor. Peste alți doi ani, la 15 iulie 1762, protopul Ion Măgheriu își va mări averea cu ceva vie într-un alt cătun din zona Albeni. Este vorba de două răzoare de vie în hotarul Negoeștilor cumpărate de la Zamfira, fata lui Constandin, fiul diaconului Găucă din Mirosloveni. Cel mai probabil, despre aceste proprietăți aflăm vorbire și mai târziu în averea generalului Gheorghe Magheru, cel care avea vie la Negoești. Iar averea bunicului lui va crește constant în toată zona. Pentru acest lucru va avea nevoie de o nouă hotărnicie în 1765 în timpul domniei Scarlat Grigore Ghica. De fapt este o întreagă poveste cu această hotărnicie. Ea fusese dispusă, după cum aflăm din documentele publicate în perioada interbelică de Ion Magheru, de domnitorul Ștefan Racoviță în 2 august 1765. În luna următoare însă, Ștefan Racoviță a fost înlocuit cu

Scarlat Grigore Ghica, acesta reînnoind cartea privind împărțirea moșia moșnenilor Bârzeieni. Mai trebuie subliniat faptul că la vremea aceea oroce hotărnicie de moșie, în cazul în care nu era acceptată de una din părți, se relua dar cu mai mulți boieri hotarnici tocmai pentru a da greutate actului.

Doi ani mai târziu înregistrăm o nouă hotărnicie a moșiei moșnenilor Bârzeieni, făcută în septembrie 1767 de Sandu Crăsnariu și protopul Ion Măghieru.

Deși averea i-a crescut de la un an la altul, protopul va avea mari probleme după ce i-a ars casa în 1769, fără să cunoaștem motivul. Datorită intervenției lui Partenie, episcopul de Râmnic, el va fi scutit de dări. Din porunca episcopului Partenie al Râmnicului către protopopul Barbu Zorilescu al Gorjului aflăm: „...de vreme ce i s-au întâmplat de i-au ars casa și i s-au răsipit iconomiia casii de iznoavă acum iată că iarăși vă poruncim după cum și mai nainte v-am mai poruncit, să căutați să-i dați bună pace, să nu i faceți nici o supărare măcar de un ban la câte civerturi vor eși dela vist(ie) rie și la cele drepte și la cele îndoite, ci să fie în pace și apărat despre toate dăjdile. Așa să urmați după cum vă poruncim, că cine îl va supăra de vre un ban la dăjdi unii ca aceia să știe că îndoit va întoarce și să va și canonisi cu greu canon bisericesc”. Deși nu cunoaștem motivul arderii casei, Ion Maghieru avansa în 1938 ideea că ar putea fi vorba de turci. El se baza pe un alt document, publicat în anul anterior, unde se spunea că în 1806, o expediție de pradă a turcilor se terminase cu arderea caselor vistierului Șerban Măghieru. Documentul vorbea despre arderea caselor vistierului și satului „din nou”, lucru ce ar putea să ne ducă cu gândul la evenimentul din 1769. Protopul va fi silit să părăsească țara în timpul războiului ruso-turc dintre 1770-1774 dar după revenire va avea grijă să-și consolideze averea pe care le-o va încredința celor doi fii ai săi, Șerban-armaș, vistier și căpitan și Ion-preot, tatăl viitorului general.

Despre averea Magherilor avem și o altă menționare, din 26 aprilie 1768, privind achiziția unei mori, în Bârzeiu de Gilort, pe care moșnenii Lihulești o dădeau în folosință comună „popii Ion Măghiiarul, popii Dumitrașco Fleșeariul și cetașilor lor” din pricina faptului că aceasta se afla pe pământurile lor.

III. Căpitanul Șerban Măghieru

Războiul ruso-turc din anii 1769-1774 va transforma Oltenia în câmp de luptă, lucru ce va obliga pe protopopul Ion să se refugieze în Transilvania. Rămânea acum să se remarce celălalt frate al lui, Șerban Măghieru. Acesta, ofițer în armata țaristă, se va acoperi de glorie cu prilejul unor lupte din 1770, datorită faptelor sale de arme,

încredințându-i-se comanda unui corp militar format din panduri. Anul 1770 se va sfârși tragic pentru Șerban Măgheriu, chiar în cursul aceluiași an, în bătălia de la Preajba, acesta moare eroic în urma exploziei unei ghiulele de tun. În amintirea faptelor sale de vitejie, nepotul de frate omonim, tatăl generalului Magheru, construiește la 1800 biserica "din deal" a satului Bârzești, care mai putea fi admirată la finele secolului al XIX-lea.

IV. Armașul Șerban Magheru

Așa cum remarcam anterior, protopul Ion Măgheriu a avut doi copii în urma căsătoriei cu Stanca, Șerban care va alege calea armelor și Ion care va alege cariera preoțească. Primul dintre cei doi frați, la fel ca unchiul său, se dedică carierei armelor participând la războiul ruso-austriaco-turc din anii 1787-1791. Faptele sale de arme au fost extrem de apreciate de conducerea politică a vremii. Astfel, Șerban Magheru va lupta în „oastea din țeară” a lui Nicolae Mavrogheni(1786-1790) făcând parte din rândul „cătanelor rumâni din țeară”. Potrivit lui Dionisie Ecclesiarhul, armata care trebuia să apere Târgu-Jiul și Gorjul își avea sediul la Porceni. Interesant că deși trupele adunate de Mavrogheni, circa 12 000 de oameni, aveau drept obiectiv apărarea zonei de atacurile turcești, ele au fost folosite pentru apărarea față de austrieci alături de turci. Faptele de arme ale lui Magheru nu au rămas neconsemnate de Mavrogheni care i-a dat carte care să-i ateste faptele. Într-o scrisoare din 1850, Gheorghe Magheru, aflat în exil, cerea nepotului său Ioniță Gârbea, administratorul averii sale din țară, să îi trimită niște documente din țară privind originea familiei. În respectiva scrisoare, generalul Magheru dă unele date despre originea familiei, informații prezente în documentele lăsate în țară.

Gheorghe Magheru îi spunea nepotului său: „...îți scriu că cu cea mai d-întâiu ocazie ce vei mai avea mai sigură, cu neguțătorii din Craiova ce vin la Viena pentru marfă, să-mi trimeți dintr-însele copia unuia ce este intitulată dela Domnirea republicei Veneției, cuprinzătoare pentru secături de noblețe, bravuri militare ș.c. I. Împreună cu un desemn de originalul sigilului(pecetei) familiei noastre ce se află într-însa. Asemenea și din diplomele prinților Transilvaniei, să-mi trimiți copiile acelea în care vei vedea cuprinzându-se despre dreptul și numirea proprietăților de acolo din Transilvania; originalele lor însă se vor păstra. Iar din cele românești ale Domnilor țării noastre și altele care sunt numai originalele fără copii, îmi vei trimite numai pe

cele următoare: 1) O carte a D-lui Constantin Bâncoveanu cuprinzătoare pe numele lui Vladu Maghieru și a fiu-său Constandin stremoșului nostru. 2) Toate actele din resbelul turco-rus cu Ecaterina, runânești și rusești, pe numele moșului Polcovnicu Șerban Magheru pentru slujbele sale militare(și care sînt într-un deosebit plic). 3) O poruncă a D-lui Nicolae Mavrogheni prin care să poruncește ca averea a fraților Magheri(cari într-însa se arată pe nume) ce li s-au fost luat de unii alții pentru că au mers în Transilvania în anii trecuți de au luat parte în rescoala de atunci cu Horea să li să sloboază femeilor și copiilor lor, ca unii ce ei acolo și-au luat pedeapsa cu moarte. 4) O altă carte domnească tot a lui Nicolae Mavrogheni pe numele unchiului nostru Șerban Magheru pentru vitejeștile sale slujbe ostășești ce au săvârșit ca întâi comandir împreună cu toți cei de subț dînsul în tot cuprinsul rășbelului cu nemții până la izgonirea lor afară peste granița țarei și prin care se coprinde că înaintea a toată oștirea română și arnăuți l-au îmbrăcat cu caftan roșu(adeacă capot) și i-au dat și un cal domnesc, înșelat, înfrânat. 5) O carte a lui Constandin Vodă Ipsilanti iarăși pe numele unchiu meu Șerban Magheru pentru slujbele sale ostășești săvârșite împotriva Turcilor cârjalii, între care multe alte biruințe se cuprinde și totala sfărîmare între satul Obârșia și Piscoi a armatei turcești de subț Bechir- Aga, nepotul lui Regep Pașa dela Adakali, prinderea tot d-odată viu a pomenitului Bechir-Aga și că pentru toate acelea i-au dat rangul de armaș al doilea”. (GORJANUL, anul XIV, nr. 44, Târgu-Jiu, 27 noiembrie 1937).

Șerban Magheru apare în documente la 10 februarie 1790 ca și „căpitan de predați”. Organizarea de atunci a Gorjului din punct de vedere militar era un isprăvnicat(doi ispravnici concomitent) la Târgu-Jiu și cinci căpităanii: a slujitorilor scaunului din Tg-Jiu, a poterei, a cătanelor Tismanei, a haiducilor predați și a plășii Amaradiei. Cariera militară a lui Șerban Magheru a fost una ascendentă în următorii ani.

Doar că ascensiunea pe linie militară dar și cea economică, există multe documente care atestă diverse achiziții de pământ, nu a fost pe placul tuturor. Dintr-o scrisoare a marelui spătar Iordache Mavrocordat, datată 4 septembrie 1797, destinată ispravnicilor de Gorj, Gheorghe Scanavi și Dumitrache Bibescu, aflăm că Șerban Magheru, căpitanul plasei Amaradia, fusese iertat după ce fuseseră cercetate anumite reclamații.

În slujba țării, ca și „căpitan la căpitănia Amaradiei sud Gorj”, Șerban Magheru avea următoarele obligații după cum reiese dintr-o carte domnească semnată

Alexandru Moruzi la 20 aprilie 1799: „a străjui în tot poporul căpitanii sale de oameni răi, de hoți, de tâlhari, de borfași și de toți ce vor pricinui pagube lăcuitorilor din satele ce se află în poporul căpitaniei sale... când va simți că s-au ivit vreunul de aceștia, numaidecât să sară cu slujitorii aceștii căpitanii să-i prinză cu orice mijloc va putea și să-l arate la dumnealor ispravnicii județului ca să le facă eczamen și două orânduială să-i trimită la dumnealui caimacamul Craiovei ca să-i dea la Departament de Cremenalion. Va avea grijă de paza călătorilor străini și de stârpire a neregulilor mitei”.(GORJANUL, anul XV, nr. 33-34, Târgu-Jiu, 8-15 septembrie 1938).

Pe numele lui Șerban Magheru au venit în această perioadă mai multe confirmări în această funcție importantă: 20 aprilie 1799 și 10 mai 1800 de la Alexandru Moruzi; 2 martie 1802 de către Marele Spătar; 18 decembrie 1804 de către Constantin Ipsilanti. O mențiune specială se cuvine pentru documentul din 2 martie 1802, „cartea Marelui Spătar către căpitanul Nițu Zorilescu dela Amaradia, prin care îi poruncește să predea căpitania lui Șerban Magheru, orânduit căpitan în locul lui”. Așadar, dintr-o pricină pe care nu o cunoaștem, Șerban Magheru a fost înlocuit la căpitania Amaradiei de Nițu Zorilescu pentru o perioadă, o rudă a sa putem presupune de vreme ce soția sa era Ioana Zorilescu care se trăgea din același neam cu Nițu Zorilescu.

Averea Magherilor, în special a lui Șerban Magheru, va avea de suferit la 15 august 1806, când turcii au prădat Târgu-Jiul dar și o parte din județ. Aflăm astfel că au fost arse mai multe case din Târgu-Jiu și că a fost prins chiar unul dintre ispravnici și mai mulți oameni cu stare care au trebuit să își plătească libertatea. Turcilor li s-a înfundat după ce au jefuit casele vistierului Șerban Magheru din satul Bârzeiu, „cel care se afla căpitan al poterilor județului, carele lipsind în județ i au dat foc caselor și tuturor împrejmuirilor caselor lăcuitorilor din acel sat, aflându-să mai toți dintre cei rădicați cu arme. Și de acolo pomenitul Bechir pornind la satul Piscoiu locul unde să afla pomenitul Magher cu ai săi, unde și începându-să bătaia, după o sângeroasă luptă și cu mare paguba Turcilor, au prins viu între cei răniți și pe însuși acel Bechir Aga”.(GORJANUL, anul IV, nr. 40-41, Târgu-Jiu, 25-31 octombrie 1937)

Șerban Magheru va obține atunci titlul de armaș iar în ultimii ani de viață va fi vistiernic al doilea. Cum nu a avut urmași, marea parte din avere le-a revenit nepoților săi, copiii fratelui său Ioan. A murit la 16 ianuarie 1820 și este înhumat în biserica de la Bârzeiu.

Ion(Ioan) a fost preot și a murit destul de devreme față de fratele său, Șerban. Din căsătoria cu Bălașa au rezultat 8 copii: Ion(Ioniță), Gheorghe (cel mai cunoscut membru al familiei), Zamfira (măritată cu Nicolae Gârbea din Vladimiri), Ilinca (măritată cu pitarul Avram Negreanu), Bălașa (măritată cu postelnicul Alexandru Roșianu), Smaranda (măritată cu preotul Radu Aluneanu), Maria (măritată cu Gheorghe Geamănu) și Stana (necăsătorită). Pentru că primii doi sunt reprezentanții cei mai de seamă ai familiei, ne vom concentra atenția asupra acestora.

1. V. Căpitanul Ioniță Magheru

Ioniță Magheru a fost întâiul născut al popii Ioan Magheru. S-a născut în 1795 și a murit de tânăr în urma unei boli în 1826. A avut însă o viață agitată care, probabil, l-a consumat foarte mult. A ales cariera armelor la îndemnul unchiului său și tot la impulsul acestuia s-a căsătorit în 1816 cu o nepoată a soției unchiului său, Ecaterina(Catinca).

La 9 mai 1819 îl găsim căpitan de poteră în județul Gorj. La data respectivă, Ioniță Magheru primea poruncă de la autoritățile județului să meargă în plaiul Novacilor pentru a-l aresta pe un tâlhar Nițu care furase patru cai. De la evenimentul respectiv o să-l găsim foarte des menționat cu fapte care țineau mai degrabă de poliția zonei.

În 1820, Ioniță Magheru era căpitanul plășii Amaradia așa cum fusese și unchiul său. Și dacă este să ne întoarcem la documentele despre Șerban Magheru, îndatoririle lui Ioniță erau prinderea tâlharilor dar și trimiterea acestora sub escortă la judecata Divanului din Craiova. Căpitanul Ioniță era menționat în Arhondologia Olteniei cu rangul de vtori-vistier, categoria micii boierimi.

Ioniță Magheru va fi unul dintre protagoniștii Revoluției de la 1821 în Gorj, de aici având și multe neplăceri în perioada ce a urmat înăbușirii. O primă informație, mai puțin cunoscută, este că și fratele său, viitorul general, se va regăsi printre soldații lui Tudor Vladimirescu, după cum ne spune Iordachi Hristofi: “Fiindcă căpitanul Ioniță Magheru din cinstita poruncă a domnului slugerului Theodor, s-au orânduit a fi lângă mine, împreună cu fratele său, Gheorghe, și cu toate catanele dumisale...”

Căpitanul Ioniță Magheru s-a aflat în prim-planul Revoluției de la 1821. Mai întâi reținem faptul că la 7 februarie 1821 căpitanul Ioniță Magheru devenise zapciu al plășii Amaradiei de Jos și poate de aici, unele ezitări inițiale. Avea suficiente motive să fie apropiat de Revoluție, era rudă cu Dumitru Gârbea, căpitan de margine și mazil,

un apropiat al lui Tudor Vladimirescu dar și prieten apropiat cu Papa Vladimirescu, fratele revoluționarului.

Este mai puțin cunoscut însă momentul când Ioniță a intrat în vârtoarea evenimentelor revoluționare. Există circumstanțe care ne fac să credem că Ioniță era inițiat în mișcare și chiar a sprijinit-o de la începuturi. Reținem aici împrumutul de 150 de taleri pe care l-a dat la 11 decembrie 1820 lui Papa Vladimirescu, cu soroc “până la Sfântul Ion”, acesta urmând să meargă la Craiova. Până la urmă, se pare că acești bani nu au fost singurii pe care Ioniță Magheru i-a dat mișcării revoluționare. Inițierea în mișcare cu mai mult timp înainte de izbucnire rezultă cu transparență din cel puțin două documente de epocă: scrisoarea lui Papa Vladimirescu din ianuarie 1821 prin care îl roagă insistent să-i facă “binele” care este legat de “scrisoarea slugerului Tudor”, căci “nu-i va părea rău”. Tot despre o înțelegere secretă vorbește la 9 februarie 1821 și polcovnicul Stoian Malacolu, care îl înștiința “că se ține de ceea ce au vorbit împreună”, și îl dojenea pentru că “a dat uitării înțelegerea dintre ei”, solicitându-i trimiterea urgentă a unor pistoale.

Potrivit lui Paul Cernovodeanu, cel care a cercetat cel mai complet viața familiei Magherilor, Ioniță Magheru a avut două feluri de proprietăți: unele de zestre, în Petecei și Zorilești, pe care le-a administrat singur, iar cele din zona Călnic și Bârzeiu, în administrare comună cu fratele său, viitorul general Gheorghe Magheru.

VI. Generalul Gheorghe Magheru

Gheorghe Magheru a intrat în rândurile micii boierimi în 1825 prin introducerea numelui lui în Arhondologia Țării Românești, stare care îi aducea un statut social de privilegiat. Demersurile au fost începute în 1825 de ispravnicii județului Gorj care au confirmat Caimăcămiei Craiovei originea boierească a tânărului Magheru. În primăvara anului 1825 chiar Gheorghe Magheru va trimite un memoriu către autorități în care va sublinia: „rămânând eu lipsit de părinți din mică copilăria mea, m-au luat fecior de suflet răposatu unchiu meu vtorii vistier Șerban Măgherul, neavând alți copii din trupul său și acum viind în vârstă, vrând ca să fiu și eu în cinstea neamului meu, am dat jalbă Cinstitei Căimăcămii, a scrie...spre a fi trecut și eu în Arhondologhie, după cinstea neamului meu”. Autoritățile de atunci au răspuns favorabil solicitării, Magheru figurând între privilegiați începând cu anul următor. Curând, activitatea sa va fi foarte apreciată de către domnie. Eforturile sale vor fi

răsplătite la 8 octombrie 1837 când va fi ridicat la un rang boieresc superior, acela de serdar. Schimbarea a fost confirmată și în „Arhondologia nouă a Țării Românești”. Apoi, în 1844, domnitorul Gheorghe Bibescu îl va ridica pe Magheru la rangul de paharnic, grad boieresc superior.

Generalul Gheorghe Magheru a reușit să strângă o avere impresionantă prin foarte multă muncă, prestată mai ales în anii tinereții când politica nu îl acaparase cu totul. El a preluat o moștenire importantă de la rudele sale pe care a rotunjit-o și dezvoltat-o în deceniile patru și cinci ale secolului al XIX-lea. Reținem astfel din memoria documentelor o extindere a proprietăților din Bârzeiu de Pădure începând cu anul 1829. Pentru această zonă dar și pentru altele va purta nenumărate procese pe care le-a câștigat într-un final. Gheorghe Magheru a lăsat moștenire urmașilor munții Puru și Petrimanu din Plaiul Novacilor. Aceștia au fost vânduți, după cum o să vedem, de urmașii săi în primii ani ai secolului al XX-lea. Munții Puru și Petrimanu au constituit o parte importantă a averii Magherilor în secolul precedent. Din documentele aflate în arhivele gorjene aflăm amănunte și despre alte proprietăți ale generalului: moșiile Cojani și Bârzeiu sau casele și acareturile din Târgu-Jiu. Așa cum remarca inspirat profesorul Dan Neguleasa, „viața și activitatea gorjeanului Gheorghe Magheru este o părticică a istoriei neamului, a frământărilor neconținute pentru realizarea celor două mari deziderate naționale: unitate și independență.”

Reținem faptul că cel care a extins exploatarea munților Puru și Petrimanu a fost chiar generalul. Astfel, în ianuarie-februarie 1833, Gheorghe Magheru s-a aflat la Săliște în județul Sibiu pentru a arenda muntele Puru moștenit de la Șerban Măgheriu, străbunul său. Contractul din 8 februarie 1833 prin care muntele Puru a fost arendat pe opt ani oierului Dumitru Borcea a stârnit protestele familiei Floașe din Sibiu care îl avea în arendă de mai bine de un secol. Și despre celălalt munte avem informații, muntele Petrimanu care fusese cumpărat de la moșnenii Birceni va fi dat spre arendă în 1844 lui Stan Răcuciu din Săliște. Cei doi munți vor fi arendați și în anii următori tot pentru ciobanii din Ardeal. Din documente aflăm că proprietatea lui Gheorghe Magheru din acești munți se ridica la 1849 hectare și 7110 m.p. sau 3691 pogoane și 390 stâneni pătrați.

Din nefericire, aceste posesiuni au fost pierdute la începutul secolului XX după cum aflăm din actele notariale. Nepoții generalului, adică copiii lui Ghiță Magheru(1828-1875) vor fi siliți să vândă partea lor de moștenire în 1903. Tribunalul Ilfov va autoriza la 10 martie 1903 actul de vânzare-cumpărare între „căpitan

Alecsandru Gh. Magheru proprietar domiciliat în București str. Română nr. 76, Gh. Gh. Magheru rentier, Adrian Gh. Magheru avocat și Titu Gh. Magheru magistrat, toți trei domiciliați în București, str. Sf. Spiridon nr. 14 ca vânzători de o parte și „Lotru”, Societatea Anonimă Română pentru exploatare de păduri din comuna Brezoi, plaiul Cozia, jud. Vâlcea, reprezentată prin dl. Sigmund Eiser”. Înainte de a merge mai departe, să spunem că fiul lui Gheorghe Magheru, Ghiță Magheru, a avut cinci copii din căsătoria cu Elena Prisăceanu: generalul Alexandru Magheru(1854-1947), avocat Adrian Magheru (1867-1943), căpitan Anton Magheru(1870-1916), avocat Gheorghe Magheru(1872-1938) și magistrat Titu Magheru(1874-1948), cel care după trei căsătorii are urmași și astăzi care lucrează în diplomație.

Întorcându-ne la actul din 10 martie 1903, reținem: „...vindem fără nici o rezervă societății Lotru toate părțile ce ni se cuvin adică patru din zece părți, adică patru din cinci părți din jumătate întregilor munți numiți Puru și Petrimanu având forma și întinderea arătată în schița de plan nr. 2 aflat în dosarul afacerii nr. 2071 din 1894 al Tribunalului de Gorj învecinându-se la răsărit cu muntele Petrila a moșnenilor separați prin pâraul Vidra și prin punctele 1-16 cu muntele Berneșu al domnului Filiades prin punctele 16-18 cu Turcinul al domnilor Ioniță Mitroi și preotul Colibășeanu prin punctele 18-21 și pâraul turcinului la mează zi cu curmătura Oltețului proprietatea statului și Igoiu moșnenilor separați cu pâraul Latorița și prin punctele 21-26 la apus cu Zenogerța, proprietatea moșnenilor cernăzeni prin punctele 26-32, cu muntele Bora proprietatea prințului Ghica prin punctele 32-41, la miază noapte cu Lotru prin punctele 41-44 și muntele Mămâileasa a moșnenilor prin punctele 44-46. Prețul a fost de 72 000 lei.”

VII Primar al orașului Târgu-Jiu

Din informațiile pe care le deținem până în prezent, Gheorghe Magheru și-a stabilit reședința la Târgu-Jiu după 1830, poate chiar în 1833 de când datează cumpărarea caselor sale. Tot în acel an, pentru scurtă perioadă de timp, a îndeplinit funcția de ocârmuitor al Gorjului în locul lui Gheorghe Călinescu, pe atunci bolnav. Între anii 1840-1842, serdarul Gheorghe Magheru a ocupat funcția de președinte de magistrat din Târgu-Jiu, adică de primar al orașului. A fost vorba de o recunoaștere a faptelor sale de până atunci dar și o stimulare pentru decizii foarte importante pentru viitor.

Gheorghe Magheru a avut un rol foarte important în aducerea primului doctor la Târgu-Jiu. Totul a pornit de la cei 28 de galbeni împărătești pentru serviciile aduse în menținerea județului. Acesta a refuzat spunând: „Pentru mine cea mai mare bunătate ce mi se poate face este numai ca să primească și această puțină slujbă ce am făcut ca un prinos al datoriilor mele, și voi fi prea mulțumit că, precum altădată și acum am putut contribui patrioților mei, iar cei douăzeci și opt de galbeni și trimisăi la cinstitul magistrat unde vor sta depozitoriți și hotărâți a se da în plata lipsei sîmbrii doctorului ce se va orânduia la acest oraș”. Astfel s-a născut, prin subscripții, un spital în 1835.

În calitate de edil al Târgu-Jiului a făcut alinierea străzilor din Târgu-Jiu ba, mai mult, le-a și modernizat prin „a se așterne cu piatră, adică a se face caldarâm, pe șapte uliți”. Tot el s-a implicat în dezvoltarea industriei manufacturiere la Târgu-Jiu, dovadă fiind sprijinul cu 25 de galbeni împărătești pentru Drexler, „clăditorul fabricii de porțelane din orașul Târgului”, pentru „ca să nu șază fabrica nesăvârșită”.

A avut o preocupare constantă pentru cultură și învățământ. Reținem aici școlile din zona Cojani pe care el le-a construit și le-a pus dascăli dar și multiplele donații pentru construcția de școli la Târgu-Jiu. Pe când era primar, în 1840, a oferit din cutia magistratului bani pentru cumpărarea de cărți la biblioteca școlii publice conduse de profesorul Constantin Stanciovi Brănișteanu. La nivelul anului 1837, Magheru a inițiat acțiunea strângerii de bani din donațiile ale cetățenilor orașului pentru construirea școlii publice, suma strânsă fiind de 5 681 lei. În 1845 a înființat la Târgu-Jiu un pension privat pentru fete alături de alți boieri locali.

În aceeași perioadă, Magheru a intervenit pe lângă domnitorul țării în 1840 pentru înființarea drumului pe Defileul Jiului, „de la Târgu-Jiului până în dreptul drumului din ținutul Austriei”. Cu câțiva ani mai devreme primise mulțumiri de la ocârmuitorul de Gorj pentru construirea unui pod peste râul Gilort.

Trebuie să reținem și un alt fapt despre Gheorghe Magheru, o parte din activitatea sa a fost alocată activității de magistrat(judecător) atât la Târgu-Jiu cât și la Caracal, unde a fost chiar președinte de Tribunal. În anul 1846 a devenit ispravnic de Romani, funcție ce a păstrat-o până la Revoluție cu reputația de „cel mai bun administrator din țară”. Foarte interesant, în perioada pregătitoare a Revoluției de la 1848, Gheorghe Magheru a fost considerat „parte a guvernului provizoriu, alături de Ion Heliade Rădulescu, Christian Tell, N. Pleșoianu și preotul Radu Șapcă”.

Încheiem acest material despre boierii Magheri, cu o faptă morală săvârșită în 1864 de către generalul Gheorghe Magheru despre care vorbea într-un material regretatul Gheorghe Gârdu. Gheorghe Magheru, cel care declarase că este oricând gata nu numai de a alerga și osteni ci și chiar de a se jertfi, de a fi de trebuință pentru obștesc folos, a dovedit acest lucru dând chiriașilor țărani de pe moșia sa, pământurile cuvenite după legea rurală a lui Cuza. Era vorba de locuitorii celor două mahalale ale comunei Cojani, plasa Amaradia.

Comunicare prezentată la Simpozionul Interjudețean „Mari familii boierești din Oltenia”, Novaci, mai 2010

Bibliografie:

1. Apostol Stan, Constantin Vlăduț-GHEORGHE MAGHERU, Editura Științifică, București, 1969.
2. Paul Cernovodeanu, Marian Ștefan-PE URMELE MAGHERILOR, Editura Sport-Turism, București, 1983
3. Cornel Șomăcu, Dumitru Bunoiu-ZESTREA MAGHERILOR, Editura Centrului Județean pentru Conservarea și Promovarea Culturii Tradiționale Gorj, Târgu-Jiu, 2007
4. Vlad Magheru-ION MAGHIERU-APOSTOL AL EDUCAȚIEI DE CARACTERE, Timișoara, 2005
5. Societatea de Științe Istorice din România, filiala Gorj-GENERAL GHEORGHE MAGHERU-IN MEMORIAM, Bicentenarul nașterii, Editura Rhabon, Târgu-Jiu, 2004
6. Alexandru Bălintescu-ARHIVA GENERALULUI GHEORGHE MAGHERU. CATALOG DE DOCUMENTE, 1582-1880, București, 1968